

Landsorganisasjonen i Norge

Dato: 1. februar 2016

GRFO

Til: Stortingets Næringskomite

LOs innspill til Stortingets behandling av Meld. St. 10 (2015-2016) En konkurransedyktig sjømatindustri.

Landsorganisasjonen i Norge viser til de forslag til tiltak som er omtalt i meldingen, og vil kommentere en del av forslagene. I tillegg vil vi ta opp noen områder som vi mener er viktig for å få en konkurransedyktig fiskerinæring, men som ikke er omtalt i meldingen. Våre innspill og kommentarer er satt opp i notatet i den rekkefølge de er behandlet i meldingen.

Innledning:

Den norske fiskerinæringen baseres på evigvarende ressurser som eies av fellesskapet i Norge. Samfunnets forventninger til fiskeri- og sjømatnæringen er høye, og næringen er viktig sysselsetting og verdiskaping nasjonalt, og for mange regioner og lokalsamfunn langs kysten. Målet om at Norge skal være verdens beste sjømatnasjon, kan derfor ikke reduseres til krav om bedriftsøkonomisk lønnsomhet alene, men det forutsetter også at sektoren oppfyller samfunnskontrakten.

LO har i flere år vært opptatt av lønnsomheten i fiskeindustrien, dette resulterte i at vi i juli 2012 vedtok å bevilge 1,5 mill kroner til et forskningsprosjekt hos NOFIMA, hvor vi stilte spørsmålet: Lønnsom foredling av hvitfisk i Norge – hva skal til? Ved siden av lønnsomheten var vi naturlig nok opptatt av råstofftilgang gjennom hele året og helårslige arbeidsplasser.

LO har derfor fulgt arbeidet først med Tveterås utvalget og så med regjeringens arbeide med Stortingsmeldingen med interesse og gitt innspill til begge deler.

For LO er kravet til bearbeiding på land, rekruttering av arbeidstakere og fagopplæring i bransjen viktige tiltak.

LO støtter regjeringens forslag om å:

- Videreføre kvalitetstilsyn i regi av Råfisklaget og evaluere ordningen.
- Øke andelen restråstoff som bringes på land.
- Prioritere kunnskap om hvilken betydning nye råvarer i fôret har for sjømattrygghet og kunnskap om mulig nye utfordringer/nye uønskede stoffer i sjømat.
- Videreføre arbeidet for å øke konsumet av norsk sjømat.
- Videreføre aktivitetskravet i deltakerloven.
- Opprettholde fiskernes eierskap til salgslagene.
- Utarbeide en strategi for bioøkonomi.

1. Status og utviklingstrekk i sjømatindustrien.

Vi deler de betraktninger som fremkommer både i Stortingsmeldingen men også i NOU 16: 2014. Det er viktig å få fremhevet at det er umulig å se isolert på industrien, en må se sammenhengen mellom det som skjer på utsiden av kaikanten og det som skjer innafor kaikanten. De to dokumentene viser med tydelighet hvor avhengig landindustrien er av flåteleddet.

2. Hele fisken i bruk – hele året.

Jevn råstofftilgang så lang det er mulig i forhold til naturlige svingninger i bestandstruktur og fangbarheter er etter LOs syn et av de viktigste tiltakene for å få en lønnsom fiskeindustri. LO støtter derfor de tiltak som er fremmet i meldingen som omhandler

- levendelagring
- videreføring av kvotebonus for levendelagring.
- videreføring av ferskfiskordningen
- utrede flytting av kvoteåret.

I tillegg vil LO foreslå følgende tiltak:

- Stimulerer til bruk av fryst råstoff
- Stimulerer til forskning og innovasjon for å øke bruk av restråstoff.

Vi mener at kvalitet på fangsten må få mye større oppmerksomhet. Det er en kjensgjerning at fangsten ikke alltid blir godt behandlet og kvaliteten er redusert når den leveres på land. Resultatet av dette kan være blodsprenget fisk, redskapsmerker, lite utblødd fisk osv. Det må også settes søkelys på kvaliteten av den fileterte fisken. Kvalitetsfeil betyr lavere inntekt og høyere kostnader for industrien.

3. Friere redskapsvalg, fartøyutforming og ombordproduksjon.

LO registrerer at Regjeringen i meldingen skriver at LO ønsker at det åpnes for friere redskapsvalg og fartøyutforming, dette er en sannhet med modifikasjoner. LO mener videre at kvotefordelingen mellom kystflåten og havfiskeflåten bør ligge fast.

LO mener at adgang til en friere redskapsvalg ville vært formålstjenlig i enkelte grupper av hensyn til både de miljømessige, økonomiske og kvalitetsmessige effekter. De biologiske hensynene må veie tyngst, samt at en slik frihet av redskapsvalg ikke skal rokke på fordelingen mellom hverken de ulike gruppene eller mellom kyst og hav.

Med dette støtter LO departementets vurdering ved at fritt redskapsvalg må vurderes spesifikt innenfor hvert fiske og i sammenheng med de målsettingene som ulike fiskereguleringer skal oppfylle.

LO advarer samtidig mot at åpning for friere redskapsvalg, sammenholdt med justeringer eller bortfall av begrensningene i lasteromsvolum skal gi føringer som i neste omgang åpne for en ytterligere strukturering eller for strukturering på tvers av de ulike gruppene.

LO mener at begrensningene som i dag ligger i konsesjonsforskriften medfører at det allerede bygges uhensiktsmessig store havfiskefartøyer, med påfølgende press på strukturvoteordningene. En slik utvikling bidrar til ytterligere konsentrasjon av rettigheter, en unødvendig reduksjon i antall arbeidsplasser i flåten og også mindre tilgjengelig råstoff industrien i foredlingsleddet kan nyttiggjøre seg av, spesielt i hvitfisksektoren.

Når det gjelder forslaget om å fjerne forbudet mot ombordproduksjon i torsketrålgruppen for fartøy uten leveringsplikt så er LO skeptisk. Imidlertid er dette råstoff som i dag er lite utnyttet eller tilgjengelig for foredlingsleddet, slik at LO kan være med på å åpne for dette dersom det ligge krav om videreføring av fileten når den landes. Hensikten er å hindre at Norges eneste eksport til markedet blir hel eller filetert fisk.

LO vil videre bemerke at det i analysen i NOUen fremkom at totaleffekten av disse endringer i de villfiskrelaterte rammebetingelsene var usikre med hensyn til hvilken effekt det vil kunne gi for foredlingsindustrien. LO mener derfor at dette må utredes mye bredere før en ytterligere liberalisering gjennomføres.

4. Aktivitetskravet i deltakerloven.

LO har som primærstandpunkt at det skal arbeides for at fiskeflåten i størst mulig grad skal være fiskereid. Vi mener bindingene mellom kvote, fartøy og lokalsamfunn har vært nøkkelen til den suksesshistorie Norsk fiskerinæring er. LO er derfor tilfreds med at regjeringen vil videreføre aktivitetskravet i deltakerloven.

Når det gjelder å videreføre praksis med unntak fra aktivitetskravet, som også legger til rette for en hensiktsmessig utvikling av ny biomarin aktivitet, har LO imidlertid ingen problemer med å innrømme at aktivitetskravet isolert sett vil kunne være et vilkår som av næringsmessige hensyn det må dispenseres fra. Dette for å etablere ny marin verdiskaping på områder som tradisjonelt ikke har vært regulert av fiskerilovgivningen. Forutsetning må være at slik dispensasjon ikke på noe tidspunkt medfører dispensasjon fra nasjonalitetskravet i deltakerloven.

5. De tre pliktene – leveringsplikt, bearbeidingsplikt og aktivitetsplikt.

De tre pliktene har gjentatte ganger vært diskutert, spesielt når det har vært avslørt at båter med leveringsplikt ikke har levert fangsten der de skal. Eller at fangs som er levert ikke blir bearbeidet, men solgt videre. Erfaringene med de tre pliktene varierer fra sted til sted, uten at det er kartlagt skikkelig. LO har vært med på flere av disse diskusjonene. LO mener derfor at det er feil å konkludere med at de tre pliktene skal fjernes før det er foretatt en grundig vurdering av konsekvensene ved dette.

Vi foreslår derfor at det foretas en grundig evaluering av dagens system og eventuelle konsekvenser av nye forslag og om det finnes andre modeller innafor rammen av disse som kan være hensiktsmessig.

LO er engstelig for at en regionalisering av leveringsplikten kan føre til en strukturering innenfor industrien.

Dersom Stortinget velger å støtte forslaget om å sette ned en kommisjon for å vurdere de økonomiske og juridiske problemstillingene ved en eventuell avvikling av pliktsystemet, ber LO om at partene i arbeidslivet blir representert i kommisjonen.

6. Førstehåndsomsetning.

LO viser til at råfiskloven, nå fiskesalgslagsloven ble grundig gjennomgått av et eget utvalg i 2012/13 og at Stortinget seinere vedtok fiskesalgslagsloven, som trådte i kraft 1.1.2014. LO mener at loven nå må få virke noen år, før en foretar en evaluering av loven. LO støtter derfor ikke de tiltak som er foreslått i Meld.st. som vil medføre en endring av Fiskesalgslagsloven.

7. FoU, kapital og arbeidskraft.

LO støtter regjeringens forslag om å øke FoU satsingen innenfor området. LO mener det er mange likheter mellom grønn og blå sektor og at de kan lære av hverandre.

LO er opptatt av at det er vesentlig at politikken gir næringen incentiver og muligheter til innovasjon. Alle leddene i fiskerinæringen kjøper innsatsfaktorer og et bredt spekter av utstyr og tjenester fra ulike leverandører over hele landet. Leverandørselskapene har stor betydning for innovasjonsaktiviteten i fiskerinæringen, fordi utstysutviklingen gjerne foregår i skjæringspunktet mellom næringsaktører, utstysleverandører, verft og FoU-institusjoner.

Ny teknologi spres og utvikles best når kunder og leverandører både samarbeider og konkurrerer i næringsklynger. Sjømatindustriens evne til å initiere og gjennomføre FoU sammen med leverandører og forskningsinstitutter/universiteter må styrkes gjennom dedikerte programmer. Programmene må omfatte FoU fra forskning, via eksperimentell utvikling og demonstrasjon, til marked.

Finansieringen av programmene må være en kombinasjon av privat og offentlig, hvor Fiskeri og havbruksnæringens forskningsfond (FHF), Norges forskningsråd (NFR) og Innovasjon Norge (IN) må være sentrale aktører i finansiering og infrastruktur. Det er et stort potensial i å utnytte og tilpasse teknologier fra andre sektorer blant annet i forhold til automatisering av prosesser.

Feil i bestandsestimater og kvotefastsettelse kan få store konsekvenser for de marine økosystemer og for hele næringen. LO mener derfor at den tradisjonelle ressursforskningen må prioriteres sterkere enn i dag, samt at det igjennom statsbudsjettet må sikres tilstrekkelig finansiering for innsamling av de viktigste dataene til bestandsberegningene. Et tettere samarbeid mellom fiskeflåten og havforskningen vil kunne bidra til å innhente et betydelig større materiell for å dokumentere de ulike bestandenes størrelse, utbredelse m.m og derigjennom gi mer kunnskap uten store ekstrakostnader.

LO er opptatt av økt ressursforskning, og mener det vil være en god investering for både flåteleddet, sjømatindustrien og for samfunnet som helhet. I tillegg vil det bidra til å sikre nasjonens posisjon og rettmessige andel av ressursgrunnet i fremtiden.

8. Marked – ute og hjemme.

Når det gjelder markedsføring av norsk sjømat vil LO peke på den viktige rollen som Sjømatrådet spiller. Sjømatrådet må etter LOs mening videreutvikles og styrkes slik at vi er i stand til å takle de store utfordringen bransjen står overfor globalt. Bransjen vil ha behov for

Sjømatrådets ekspertise i de markedene vi i dag er og i fremtidige markeder.

LO støtter forslaget om å opprettholde en obligatorisk markedsavgift for eksport av sjømat. Vi er også enig i at omfanget og nytten av den generiske markedsføringen bør evalueres jevnlig.

Tilleggsforslag fra LO – som ikke er omtalt i meldingen: Ressursrente.

LO her merket seg at spørsmålet om ressursrente nå er under utredning av Eidesenutvalget. LO har tidligere uttalt at en bør utrede innføring av ressursrente på ubearbeidet fisk som eksporteres ut av landet. LO er derfor fornøyd med at regjeringen har nedsatt et utvalg som skal utrede dette.

Sjømatindustriens arbeidstakere.

Sjømatindustrien er avhengig av å gjøre seg attraktiv for arbeidstakere og tiltrekke seg folk med kompetanse, slik at det er interessant å satse på en karriere i sjømatindustrien.

I kapittelet om kompetanse savner vi både vurdering av og visjoner for kompetanse på fagarbeidernivå. Det er viktig at kompetanse på fagarbeidernivå innen blå sektor blir synliggjort, ikke minst betydningen av denne for målet om å være verdens beste sjømatnasjon. Det er i dag fagbrevordning i naturbruk, maritime fag og næringsmiddelfag. Kvaliteten på arbeidet på dette nivået er avgjørende, og videregående opplæring er også viktig for rekruttering til bransjene.

Sosial dumping har dessverre forekommet i altfor stor utstrekning i denne næringen.

Permitteringsordningene er en viktig del av verktøykassen næringslivet har i perioder med endringer og omstillinger.

Selv om man i næringen må etterstrebe å skape helårs arbeidsplasser, vil næringens sesongpregede karakter og omfattende innslag av innleid arbeidskraft medfører store utfordringer med stabilitet i arbeidsstokken og liten mulighet til kompetansebygging. LO mener det er god politikk og vil gi større stabilitet i arbeidsstokken, og tar vare på viktig kompetanse med å styrke permitteringsordningen.

Vaksineproduksjon

Legemiddelindustrien er en høyteknologisk og innovativ næring. Norge er i dag verdensledende på flere områder innenfor medisinsk forskning. Det er et stort potensiale for å utvikle vaksiner innen fiskeoppdrett, der det er et voksende behov for å utvikle vaksiner som holder fisken frisk. Vi mener det er viktig at myndighetene legger til rette for at legemiddelindustrien skal ha rammevilkår som fremmer norsk produksjon, og som har forsknings- og utviklingsinstitusjoner her i landet.